

Nacijski krogi pozdravljajo mobilizacijo ruske armade

Načrt glede akcije proti Poljski izdelan na konferenci med nemškimi in ruskimi generali v Berlinu. Sovjetski tisk napada Veliko Britanijo in ji očita kršenje trgovinskih dogovorov. Nemški topovi in letala sipajo krogle in bombe na Varšavo. Francoske čete še vedno prodirajo ob reki Saar.

Berlin, 11. sept.—Naciji so točno podpravi naznanilo iz Moskve o mobilizaciji ruske armade. Sovjetska Rusija je pozvala veliko število rezervistov k vojni in jih poslala na poljsko mejo. Tu trdijo, da je bil načrt akcije proti Poljski izdelan na konferenci med nemškimi militarnimi avtoritetami in pooblaščenim Stalinovim vojaškim odposlancem, ki je prišel v Berlin iz Moskve.

Dočim nacija kaže svoje zavrnitve s postopanjem sovjetske Rusije, svoje zaveznice, poljske vojske, da Hitler ne mara, da bi se fašistična Italija pridružila Nemčiji v borbi. Italija nudi večjo praktično pomoč Nemčiji, ker se drži proč od komunistov.

Militaristični krogi so naznanili, da so nemške čete zasedle poljske utrdbe pri Lodzu in da se vedno prodirajo naprej. Nemci so obkolili poljske čete pri Rastawu, v trikotju med mesti Gorniewice, Sochaczew, Kutno, Plock in Wloclawek in za poljske vojske na južni strani reke Bug. Poljske čete so obkoljene od treh strani in preti jim uničenje.

Dočim so prejšnja poročila naznanila, da so Nemci popolnoma uničili poljsko letalsko silo, včerajšnja vest naznanila, da so nemškimi in poljskimi letalci, v kateri so bili slednji tepeni. Izgubili so sedem letal. Drugo poročilo govori o prvih bitkah med nemškimi in poljskimi četami pri Lomzi.

Nadaljnja vest pravi, da se je poljska vlada umaknila iz Lublina v Lvov, kjer pa ne bo dolgo ostala, ker se nemške čete bližajo mestu. Gdynia, poljsko pristanišče mesto pri Gdanju, je še v poljskih rokah kljub nemškemu bombardiranju z vseh strani.

Moskva, 11. sept.—Več tisoč rezervistov je odšlo iz Moskve proti poljski meji. To je bil prvi dokaz, da je Rusija pozvala rezerviste k orožju. Mobilizacija rezervistov je bila odredjena v Ukrajini, Belorusiji, Leningradu, Kalininu, Moskvi in drugih militarističnih distriktih. Več vlakov je imelo zamudo zaradi transportacije vojaštva.

Rusija se je odločila za ojačanje svoje vojaške sile na zapadni meji, kamor pošilja tudi velike količine bojnega materiala. Rusija je imela skupno mejo z Nemčijo, dokler ni bila ustanovljena poljska republika. Sovjetski tisk srdito napada Veliko Britanijo in ji očita kršenje prijateljskih trgovinskih dogovorov. Vest, ki jo je objavila uradna sovjetska časopisna agencija Tass, naglašala, da britanska vlada in firme bojkotirajo trgovino s sovjetsko Rusijo.

Budimpešta, Ogrska, 11. sept.—Varšava je tarča nemškega bombardiranja iz zraka in topov. Poljski stotnik Vaclav Lipinski je po radiu naznanil, da nemški topovi sipajo krogle na mesto že 19 ur. Nemški bombniki so v tem času že 40 krat napadli Varšavo z bombami.

(Poljsko naznanilo po radiu, katerega so slišali v Copenhagenu, se je glasilo, da so bile nemške čete poražene v bitki s Poljski v predmestjih Varšave.) Lipinski je dejal, da so Poljski uničili petnajst nemških bombnikov. Ti so tresli na tla v Varšavi in okolici. Dalje je rekel, da so Poljski ujeli več nemcev, med temi člane posad-

Mobilizacija žensk v Nemčiji

Javiti se morajo za delo v tovarnah

Berlin, 11. sept.—Mobilizacija žensk za delo v tovarnah se je pričela z veliko naglico po govoru feldmaršala Goeringa, letalskega ministra, v katerem je poudarjal važno vlogo žensk, ki jo morajo igrati v vojnem času. Nemke so bile pozvane, naj se javijo za delo v tovarnah municije in orožja.

Avtoritete so odprle šole, v katerih se bodo ženske učile v gospodinjstvu in hranitvi živil ter drugih potrebščin. To je v soglasju z ukrepi glede ojačanja takozvane domače fronte.

Mnogo nemških deklet v starosti 17 do 25 let se bo moralo izseliti iz mest v podeželske kraje na podlagi odredbe, katero je objavil svet narodne obrambe. Ta je povečala število žensk, ki bodo morala opravljati prisilna dela, za 100.000.

Okrog 35.000 deklet, članic nacijskih organizacij, je bilo mobiliziranih za službo pri Rdečem križu. Število bolničark v Nemčiji stalno narašča, ki so se udeležili konference mednarodne parlamentarne unije v Oslu.

ke tankov. Prej je vrhovno poveljstvo poljske obojane sile naznanilo, "da naše čete uspešno odbijajo naskoke sovražnika na več frontah."

Pariz, 11. sept.—Hitlerjeve čete so včeraj pričele napadati francoske v trikotju, ki ga tvorita reki Saar in Moselle, na severni strani fronte, kjer so Francozi vkorakali že daleč v Posarje. Francoske čete prodirajo v sektorju med reko Saar in hribovjem ob Vosgesu.

Bazel, Švica, 11. sept.—Nemške napadalne čete, zaščitene po topniškem bombardiranju, so sinoči uprizorile več naskokov na francoske pozicije v nemškem Posarju, katere so Francozi formirali v zadnjih dneh. Uspehi, ki so jih dosegli, so neznatni.

London, 11. sept.—Vloga, ki jo igra angleška bojna mornarica v vojni, je bila pojasnjena v naznanilu ministrstva za informacije. To pravi, da v prvih dneh po izbruhu vojne ni bilo velikih pomorskih operacij. Aktivni so le rušilci in male bojne ladje. Te stražijo Anglijo in zasledujejo nemške podmornice.

"Da si nemške podmornice potopile že več angleških ladij, smo mi ujeli mnogo parnikov sovražnika, druge pa pregnali v pristanišča tujih držav," se glasi naznanilo ministrstva.

(Nemške podmornice so včeraj potopile tri nadaljnje angleške parnike. Angleži so izgubili že trinajst parnikov od izbruha vojne.)

V Londonu prevladuje mnenje, da bo vojna trajala tri leta. Vlada je uveljavila nove ukrepe glede hranitve živil in relikcije glede izvoza zlata v tujezemstvo. Finančno ministrstvo je naznanilo, da je potrebna nadaljnja vsota \$2.500.000.000 za financiranje vojnih operacij.

Ameriški mornarji predložili zahteve

Odhod več parnikov zadržan

New York, 11. sept.—Nove prilike v ameriških pomorskih plovbi so nastale zaradi spora med mornarji in parobrodni družbami glede zvišanja plače in drugih zahtev mornarjev, ki nečejo riskirati svojih življenj v nevarnih vodah. Bojazen prevladuje, da bo spor odgodil vrnitev Američanov, katere je vojna zajela v Evropi.

Parnik Manhattan, last družbe United States Lines, je došel v New York z rekordnim številom potnikov. Načrt, da se takoj vrne v Evropo, da vzame ameriške begunce na svoj krov, je izpodletel zaradi odpora mornarjev. Oni zahtevajo bonus za vsako vožnjo v vsoti \$250, zavarovanje vsakega mornarja za \$25.000 in zvišanje plače za 40 odstotkov. Predstavniki mornarske unije je dejal, da se mornarji ne bodo vrnili v vojne cone, če ne bodo dobili zagotovila, da bodo njihove zahteve sprejete. "Družinam mornarjev mora biti garantirana zaščita, ko oni opravljajo nevarno službo," je dejal.

Med prominentnimi Američani, ki so se vrnili v New York na parniku Manhattanu, so bili generalni poštari James A. Farley, Anne Bullitt, hči ameriškega poslanika v Franciji, filmske igralka Norma Shearer, Grace Moore in Elsa Maxwell ter deset kongresnikov, ki so se udeležili konference mednarodne parlamentarne unije v Oslu.

Socialistična stranka označila stališče

Chicago, 11. sept.—Socialistična stranka v Združenih državah je objavila dolgo izjavo z ozirom na Hitlerjevo vojno. Stranka izjavlja, da je Hitler odgovoren za to vojno, ostro pa kritizira tudi sovjetsko vlado v Moskvi, ki se je zvezala s Hitlerjem in

Komunisti so ponarejali denar!

Gitlow nadaljuje obtožbe zoper sodruga

Washington, D. C., 11. sept.—Ben Gitlow, bivši tajnik in dvakratni podpredsedniški kandidat komunistične stranke v Združenih državah, je povedal pri nadaljnjem zaslišavanju zadnje sotoke pred Diesovim kongresnim preiskovalnim odsekom, kako so komunisti ponarejali potne liste in ameriške denarne bankovce. Kominternu je imela pred dvajsetimi leti dve tovarni za ponarejanje denarja, eno v Moskvi in drugo v Berlinu, je rekel Gitlow. Ameriških bankovcev so ponaredili za milijon dolarjev, toda, ko so poskušali zamenjati ta denar v Ameriki, so federalni detektivji takoj prišli na sled razpečevalcem, katerih glava je bil dr. Val Burtan. On in njegov glavni pomagač, neki Nemes, sta bila obsojena na 15 let ječe vsak in zdaj se nahajata v federalni jetnišnici v Atlantici, Ga.

Gitlow je dalje povedal, da je Earl Browder, sedanjí tajnik in vodja komunistične stranke v Ameriki, takrat sodeloval pri tajni policijski službi na Kitajskem in Kitty Harris, njegova takratna žena, je bila z njim. Kominternu je Browderju poslala \$10.000 za to delo, ampak Browder ga je grdo polomil v svoji službi in posledica je bila, da so morali vsi sovjetski špioni bežati iz Kitajске. Margaret Browder, njegova sestra, je še danes v tajni sovjetski službi v Evropi. (Gitlow je s tem potrdil, kar piše Križevski v svojem najnovejšem zbirku "Moj beg pred Stalinom" o bivši Browderjevi ženi in njegovi sestri. Op. ur.)

Nadalje je Gitlow povedal, da je on bil leta 1928 vodja "ORG", to je organizacije, ki je sodelovala pri ponarejanju ameriških potnih listov za komunistične agitatorje, ki so bili poslani v inozemstvo. Jack Stachel, ki je še danes uradnik stranke, je bil takrat njegov glavni pomočnik.

mu zdaj pomaga. Stranka svari Ameriko, da to ni vojna za zmago demokracije nad diktaturo in poziva ameriško ljudstvo, naj deluje z vsemi silami, da Amerika ostane zunaj te vojne.

KANADSKA VLADA NAPOVEDALA VOJNO NEMČIJI

Vojna zakonodaja pred parlamentom

VLADA ZAPRLA MEJE NACIJEM

Ottawa, Kanada, 11. sept.—Kanada je uradno napovedala vojno Nemčiji. Odločitev je padla sjeoči v parlamentu in uradna proklamacija je bila objavljena danes zjutraj.

Proklamacija so podpisali premier W. L. Mackenzie King, načelnik justičnega departamenta Ernest Lapointe in imenu kanadske vlade in lord Tweedsmuir, generalni guvernér v imenu angleškega kralja Jurija. Poročila iz Londona se glasijo, da je kralj na nasvet kanadskega vladnega sveta odobril vojno napoved v soglasju s provizijami kanadske ustave.

Zgodilo se je prvič, da je Kanada napovedala vojno. Leta 1914 je kanadska vlada objavila angleško deklaracijo o vojni z Nemčijo.

Doslej so se že štirje dominioni pridružili Angliji v vojni — Kanada, Nova Zelandija, Avstralija in Južnoafriška unija. Samo Irsko se še ni odločila za ta korak. Irski premier Eamon de Valera je proglasil nevtralnost Irske v konfliktu.

Kanadski parlament bo danes razpravljal o vojni zakonodaji, novih davkih in financiranju vojnih operacij. Včerajšnja debata o vstopu Kanade v vojno je bila enostranska. Predlog, da Kanada napove vojno Nemčiji je bil soglasno sprejet v senatu, v nižji zbornici pa se je pojavila opozicija. To so tvorili reprezentanti francoskih grup in par zagovorniki kanadske izolacije, a so bili poraženi na vsej črti.

Justični minister Lapointe, priznani vodja kanadskih Francozov, se je izrekel za vojno proti Nemčiji, ne pa za konskripcijo. V svojem govoru je dejal: "Bog naj blagoslovi Kanago, reši njeno čast, dušo in vest."

Napoved vojne Nemčiji ne bo (Dalje na 3. strani.)

Domače vesti

Konvencija HBZ

Pittsburgh, Pa.—Tretji dan zborovanja je konvenciji predsednik Oreškovič imenoval štiri konvencione odbore: odbor za atarce, odbor za plače, odbor za pregledavanje knjig, odbor za resolucije in odbor za pritožbe. Prečitano je bilo pismo dr. Vladka Mačka iz stare domovine, voditelja hrvaške kmetске stranke in zdaj podpredsednika vlade v Belgradu, ki v imenu "vseh Hrvatov" v domovini pozdravlja konvencijo in zajednico. Poslanec Rudolf Petek, ki je prinesel pismo v Ameriko, je tudi izročil predsedniku Butkoviču Mačkov dar zajednici: posodico hrvaške zemlje. — Cetri dan konvencije je prišla na dnevni red afera pravnega zastopnika Bogadeka, katerega je bil gl. odbor odalovil. Po dolgi razpravi in pojasnilih gl. odbornikov je konvencija s 137 glasovi proti 107 odobrila postopanje gl. odbora v Bogadekovi zadevi. (Te vesti so posnete po Zajedničarju, glasilu HBZ, ki izhaja dnevno med konvencijo.)

Žena operirana doma

Chicago. — Mrs. Fr. P. Benčin, ki stanuje na naslovu 1150 W. Grand ave., na severni strani mesta, je bila zadnji petek operirana doma, ker je bila prealaba, da bi jo mogli odpeljati v bolnišnico. Benčinova je bolna že tri mesece in operacija je bila zelo težka.

Poroka članice

Cairnbrook, Pa. — Elsie Satkovič, članica društva 389 SNPJ, se je 2. septembra omožila z Jos. Czanderjem iz Jersey Cityja, N. J. Po poroki se je dvojica odpeljala s avtom na izprevoz po Pennsylvania, nakar se odpelje na svoji novi dom v Jersey Cityju. Obilo sreče!

Francoski minister napovedal zmago

Mobilizacija vseh virov za financiranje vojne

Pariz, 11. sept. — Vsi viri francoskega bogastva so podvrženi mobilizaciji v teku vojne, je dejal finančni minister Paul Reynaud v svojem govoru po radiu, v katerem je pojasnil tudi stroge odredbe glede vladne kontrole borze, ekonomskega in finančnega življenja, zaeno pa je napovedal poraz Nemčije. Rekel je, da je Francija pripravljena na preizkušnjo bolj nego je bila l. 1914. Ona ni samo povečala produkcije bojnega materiala, temveč poseduje dvakrat več zlata nego ga je posedovala l. 1914. S tem zlatom bo kupovala bojni material in orožje v tujezemstvu.

"Ne maram podcenjevati sovražnika, toda povedati vam moram, da je Nemčija že sko ro popolnoma izčrpala svoje vire s pripravljanjem na vojno", je rekel Reynaud. "Nemčija je v ekonomskem in finančnem oziru ranljiva. Na tej fronti nima več novih čet. Teža dveh najmočnejših imperijev na svetu, britanskega in našega, je bila vržena na tehnično. Mi bomo zmagali, ker smo močnejši."

Kosti starodavne živali najdene pri Chicagu

Chicago, 11. sept. — Relifni delavci so izkopali kosti živali, ki se je klatila po ameriškem kontinentu pred 10.000 leti, pri Western Springsu. Dr. P. C. McGrew, kurator Fieldovega muzeja, ki je identificiral kosti, je svetoval delavcem, naj kopljejo naprej, da najdejo lobanjo in druge ostanke starodavne živali. Delavci so našli kosti deset čevljev globoko pod površjem.

IZREDNO ZASEDANJE AMERIŠKEGA KONGRESA

Revizija nevtralnostnega zakona napovedana

BORAH SVARI PRED VSTOPOM V VOJNO

Washington, D. C., 11. sept.—Iz virov, ki imajo ozke stike z Belo hišo, se doznava, da bo predsednik sklical izredno zasedanje kongresa. Ta se bo sešel najbrže 2. oktobra, da razpravlja o reviziji nevtralnostnega zakona in preklicu embarga za izvoz ameriškega orožja v vojno zapletenim državam.

Državni departament je objavil Rooseveltovo proklamacijo s naznanilom, da je Kanada vključena med državami, katerim nevtralnostni zakon prepoveduje pošiljanje orožja in bojnega materiala. Proglas je bil objavljen kmalu potem, ko je Kanada napovedala vojno Nemčiji. Države, katerim Amerika ne more pošiljati orožja v smislu nevtralnostnega zakona, so Nemčija, Poljska, Anglija, Francija, Avstralija, Nova Zelandija, Indija, Južnoafriška unija in Kanada.

Roosevelt se posvetuje z voditelji demokratske in republikanske stranke, da jih pridobi za kooperacijo v kampanji glede preklica provizije o embargu. Oni, ki so za to, da Amerika drži roke proč od evropske vojne, bodo nadaljevali boj proti reviziji nevtralnostnega zakona. To pomeni, da se bo v kongresu, ko se snide v izrednem zasedanju, vršla vroča debata o tem vprašanju.

Poland Springs, Me., 11. sept.

"Za vsak dolar, ki ga izgubite, če se držite proč od vojne, boste izgubili stotisoče dolarjev z vstopom v vojno," je dejal senator William Borah, republikanec iz Idaho in zagovornik ameriške izolacije, ki se mudi tu na političnih. "Ako povprečna ameriška družina izgubi vse prihranke, ni to nič v primeri z izgubo, ki bi jo doletela, če bi se njen sin vrnil pohabljen iz evropske vojne. Za vse bo najboljša, ako Amerika ostane nevtralna sila v evropski vojni, predstavnica miru in pravice. V svetovni vojni smo se iznebili kajzerja, namesto njega pa smo dobili Hitlerja, poleg tega pa je Amerika potrošila milijarde dolarjev, ko se je postavila na stran zavezniških držav. V vojni je bilo ubitih veliko število naših mladih fantov, drugi pa so se vrnili domov pohabljeni. Oni, ki niso šli na evropska bojišča in kateri bodo ostali doma tudi sedaj, se tudi zdaj navdušujejo za vojno."

Mobilizacija ruske armade uznemirja Rumunijo

Bukarešta, Rumunija, 11. septembra. — Rumunska vlada, ki je že mobilizirala armado milijon mož, je poklicala nadaljnje vojaške letnike pod zastavo. Silično akcijo je odredila Turčija, zaveznica Rumunije. Uradni krogi so razburjeni zaradi aktivnosti ruskih čet ob vzhodni rumunski meji.

Holandska vlada odredila kontrolo živeža

Amsterdam, Holandska, 11. sept. — Prebivalci tega mesta so bili informirani, da bodo dobivali živila v odmerkih v soglasju z vladno odredbo glede hranitve živeža. Živila bodo delili v odmerkih tudi v Haagu, Rotterdamu in drugih mestih in potem v vseh holandskih krajih.

Organizirano delavstvo ščiti Wagnerjev zakon. (Narisan Jerger.)

Narednina za Edrene arabe (izven Čineza) in Kitance \$2.00 na leto, \$1.50 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Čince in Činezo \$1.50 na leto, \$1.00 na pol leta; za Indonezce \$1.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Czecho \$1.50 per year, foreign countries \$2.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisni dopisji in nenarodnih članic se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi, itd.) se vračajo pošiljatelju le v slovenski ali v angleški jeziku. — Advertisements rates on agreement. — Manuscripts of communications and uncollected articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom PROSVETA

2027-55 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

126

Glasovi iz naselbin

Na obisku prijateljev

Chicago.—Tudi jaz bi rad opisal svoj obisk v Pennsylvaniji. Dne 20. avgusta zjutraj ob 4. smo zasedli avto mojega zeta Al. Herdmann ja, moja žena, dve hčeri in zet in se odpeljali proti Pennsylvaniji v Lloydell. Tam ima moja žena brata Matijo Hribarja, jaz pa več sorodnikov in prijateljev, namreč tri hčere in dva sinova mojega brata, ki so vsi poročeni.

Tja smo prišli v nedeljo ob devetih zvečer. Bilo je veselo svadenje, ker se nismo videli že 27 let. Več tamkajšnjih Slovencev ima svoja farma. George Koselar ima na primer nad 200 akrov zemlje, manjši farmarji pa so Jakob Debevc, Louis Sernel, Andy Likovič in več drugih, ki se pečajo s farmarstvom.

Kar se tiče dela in zaslužka, tam ni drugega kot premogeti. Na Onalindi je velika majna, ki pa že pet let ne dela. V Lloydellu in Biverdelu je pet majn, ki že tudi osem mesecev nič ne obratujejo. V njih je polno vode in ljudje ne vedo, če bodo še kdaj začele delati. Tam torej ni več tistega veselja kot je bilo nekoč, dasi imajo lepe hiše, lepe vrtove in dosti sadja. Le zaslužka ni. Tam imajo društvo 60 SNPJ in društvo 35 JSKJ, toda assessment teško plačujejo, kar ni čudno.

Tam smo bili pet dni. Na 26. avgusta smo se poslovili in naša pot je nas vodila v Cleveland in Collinwood, kjer imam bratrance Toneta in Andyja Sernela, katera sem želel videti. Težava je bila, ker nisem imel njih naslovov, imel sem pa naslov Valentina Plešca in smo šli naravnost do njega. On ima v Collinwoodu tri hiše, čez cesto pa štiri lote, na katerih ima gasolinsko postajo. Vprašam ga, če pozna Antona Sernela. Ja, pravi, ga poznam, saj moj sin živi pri njem. Dal nam je naslov, ki je bil le tri bloke proč.

Ko pri vratih pozovim, vprašam ženo, ki je prišla odpret, če tu živi Toni Sernel. Ona pritrdi in nas povabi v hišo, nakar je šla klicat moža. Ugibal sem, če bo pravi, ker se nisva videla že 40 let in se ne bova moglo več poznata. Ko pride v hišo, pravim: Ja, Toni, si že ta pravi. On je namreč popolnoma podoben očetu, ko je bil v enakih letih. Bili smo poštezeni kot bratje.

Po večerji smo šli k Andyju Sernelu. Njega bi bolj težko spoznal, ker ni tako podoben očetu kot Toni. Andyjeva žena pa mi pravi: Jože, kaj me ne poznaš? Ne morem vas spoznati, ji odgovorim. Ali ne veš, kako si me spotal, ko sem gnala krave past? Rekel si mi: Sram te bodi, že dekle si, pa goniš krave past! Tako da sem ji rekel v starem kraju, ko je mimo naše hiše gonila živino na pašo. Takrat je bila stara 10 ali 11 let. In dasi je od tega že 40 let, ni pozabila tistih besed.

Tako smo se pogovarjali, dokler ni prišel čas počitka. Šli smo nazaj k Tonetu, kjer smo bili čez noč. Drugi dan po zajtrku smo šli obiskat Tonetovo sestro in mojo sestrično, s katero se že tudi nismo videli 40 let. Tja smo šli mimo collinwoodske srednje šole, ki je pred pred

mnogimi leti pogorela. Koliko otrok je zgorelo, se ne spominjam. Tam je zdaj lep vrt oziroma park, zasajen s cvetlicami vsakvrstne barve. Tam je zdaj lepo, čeprav je žalosten spomin na preteklost. Omeniti moram tudi Rozi Milar, hčer mojega bratrance Jakoba Sernela, ki zdaj živi v starem kraju, in sicer v Begunjah pri Cerknici, kjer živi pri svoji hčeri. Vsem skupaj lepa hvala za postrežbo in prijazenost.

Joseph Sernel in familia, 1.

iz ženskega zadrúžnega gibanja North Chicago, Ill.—Na zadnjem zadrúžnem kongresu, ki se je vršil meseca aprila v Chicagu, so imeli tudi ženski odseki konferenco. Bilo jih je okrog sto. Zastopnice so prišle iz Illinois, Ohio, Michigan in Wisconsin.

Na tej konferenci so ženske ustanovile centralno organizacijo, v katero naj se pritegnejo vsi zadrúžni ženski odseki v prej omenjenih državah, da se omogoči bolj uspešno delovanje za zadrúžništvo. Obenem je bil izvoljen glavni odbor, kakor tudi odseki za razne aktivnosti. Kakor se ališ, ti odseki uspešno delujejo.

Tudi naš ženski zadrúžni odsek je poslal svoje zastopnice na to konferenco in ena izmed njih, Mary Pirc, je bila izvoljena v glavni odbor. Podrobnosti in druge podatke bomo lahko ališale na prihodnji seji, ki se vrši 14. septembra ob osmih zvečer v navadnih prostorih. Ste vabljeni, da se udeležite te seje vse brez izjeme.

Oktober je zadrúžni mesec, ko se bo vršilo več sej, shodov in priredb. Tudi na naši letošnji prireditvi bo pester program, bolj ši kot druga leta. Obeta se nam demonstracija v kuhinjski umetnosti. Takrat bo oddanih tudi enajst darovanih ženskih ročnih del in en blanket. To bo oddano na seji meseca oktobra. — Za zadrúžni odsek.

Frances Artach.

Delavstvo in sedanje razmere

Bellaire, O. — Kakor že mnogo, mnogo let, tako tudi letos jemlje poletje slovo ob svojem odmerjenem času. Listje polagoma rumeni, žito je dozorelo, ostali poljski prirečki tudi dozorevajo in kmalu bodo godni, da se jih spravi pod streho. Letina je obilna in s hrambo širom Zdrúženih držav bodo kmalu napolnjene z vsemi potrebnimi živili. Pridelek je tako velik, da bodo s hrambo zvrhane.

To je razveseljivo, kajti narava je bogato obrodila. In kljub temu bo čez zim na milijone brezposelnih in bednih v pomanjkanju, četudi je vsega v izobilju. Tako namreč kažejo vsi znaki v tej okolici, da bo mnogo ljudi trpevo pomankanje prihodnje zimo. Seveda, nihče ne ve kaj še lahko pride. V Evropi divja vojna, ki se zna razširiti ali pa omejiti. Če se nadaljuje, pravijo nekateri, da bo več dela in zaslužka. Ti računajo pač na izgubo mladih življenj v vojnem metazu, na uničevanje dobrin in imetja. Vojna prinese vse to: velikansko gorje ubogemu ljudstvu, trpljenje in pomankanje, bedo in bolezen. Na drugi strani

Van A. Bittner, načelnik organizatoričnega odbora klavniške unije, in delavska tajnica Frances Perkins.

pa se od vojne okoristijo močotci in profitarji. Profitarstvo v vojnah navadno cvete. Tudi v Zdrúženih državah se je ta čednost odušnega razreda še pojavila. Cene so že začeli navijati raznim potrebščinam, četudi je vsega v izobilju in četudi je na milijone ljudi brez dela.

Narava ne čita in ne plše nobenih knjig, vendar se letne dobe spreminjajo ob določenem času vsako leto. Delavec se bi lahko že mnogo naučil od narave, da se pripravi za "deževne dni", da si preskrbi za svoje preživljanje, tako da ne ostane nepripravljen v vseh okoliščinah. To se bi že davno zgodilo, ako bi večina delavcev čitala delavsko časopisje, namesto da verjame pri vsakih volitvah raznim kandidatom, ki jim sujejo prazne obljube, ki pridejo vsako leto okrog, kakor letni časi. Razlika pa je v tem, da narava s pomočjo pridnih delavčevih rok poplaha truh trpina, medtem ko politični šarlatani samo obljubljujejo, nikdar pa nič ne dajejo.

Baš v tem tiči glavni vzrok, da se milijonom delavcev danes godi krivica—ker se malo ali nič ne zanimajo za svoje lastne interese. Ako bi se delavec zavedal svoje moči, ki jo bi lahko izvajal, če bi bili združeni, bi namah odpadlo izkoriščanje, brezposelnost in beda. Koliko časa bo šlo še tako naprej, je odvisno od delavcev samih.

Z delom v tej okolici gre po starem. Trije rovi, last River Coal Co., še naprej počivajo. V njih delajo le bossi, ki prejema mesečno plačo. Rov št. 14 počiva že več kot 14 mesecev, št. 3 in 4 pa nad pet mesecev. Tudi rov Web počiva že kake štiri mesece, tu pa tam pa v tem rovu delo pa par rudarjev dan ali dva. ki naložijo nekaj premoga za obratovanje rovskih strojev. V vseh štirih rovih je zaposlenih nad dva tisoč rudarjev, to je kadar delajo. Do sedaj so rudarji v slednjih treh rovih prejemali brezposelnostno podporo, ki pa je koncem avgusta že potekla, pri rovu št. 6 pa je potekla že v maju. Kako bomo rinitli naprej čez zimo, nihče ne ve, kajti sedaj ni še nobenega izgleda, da bi omenjeni rovi pričeli z obratom. Nekateri so mnenja, ako družba Rail River ne prične z obratom šel ta mesec, da ne bo dela v rovih do prihodnje pomladi.

V omenjenih rovih še ni strojev za nakladanje premoga. Ako bodo tudi v teh rovih instalirali stroje, potem se lahko pričakuje, da bo polovica rudarjev obdelo, kakor se je zgodilo na Powhatan Pointu. Ako nimaš trdnih oziroma železnih pljuč, ne moreš prenesti smrada, ki ga pušajo stroji pri obratovanju. Zraven tega pa pride v poštev zdravniška preiskava. Zdravnik te namreč tako preišče, da te "spozna" za nesposobnega za delo, ne glede na to, če si star ali mlad, samec ali družinski oče. Tako je danes v tej deželi. Tisti, ki bi radi delali in so sposobni za delo, nimajo dela, in tisti, ki odkazujejo delo in bi lahko zaposlili brezposelne, se ne brigajo za delavčeve mizerije, kajti oni imajo vsega dovolj.

Zadnjič sem videl v Prosveti dopis Jožeta Koršiča, v katerem pravi, da v Rusiji so aretirani le tisti, ki nočejo delati. O tem se bi lahko mnogo pisalo in govorilo, resnica pa je, da o ruških razmerah še prav malo vemo. Vemo le to, kar pišejo razni poročevalci in pa tisti, ki so iz Rusije pobegnili. Pri vsem tem je sveda mnogo ugibanja. Vsek ima svoje mnenje, vsak drugače misli. Zanašati se moramo na le dejstva, verjeti v demokratični sistem vladanja, kajti le v tem je bodočnost delav-

Tedenski pogovor

Anton Garden

AMERIŠKA NEVTURALNOST—I

Odkar sem se zadnjič oglašil v tej kolekciji v zapadni Evropi izbruhnili požari, ki spreminjajo vse direktno prizadete države razvaline in ogromna pokopališča. Ne na to, kakšen bo izid vojne, kdo bo "zmagal", je gotovo to, da bo vojna pustila za razdejana mesta, razbite industrije in milijone grobov, milijone pohabljenec, jone vojnih sirot in splošno gospodarsko paščenje. Kar to nastalo na teh razvalinah socialna revolucija zatiranih, krvavecih brezpravnih mas, ali pa nova tiranija, je to v naročju bogov. Enako možno je ob-

Do vojne je prišlo, ker je moralo priti eni strani so jo prinesli isti gospodarski in perialistični vzroki, ki so povzročili svetovno vojno pred 25 leti. Kakor pred zadnjimi smo tudi zadnja leta opazovali borbo za svetovna tržišča v glavnem med Nemčijo in Anglijo ter več ali manj tudi med njunimi zavezniki. Se ni veliko mesecev, ko je Hitler vedal vsemu svetu, da mora Nemčija imeti liko za izvažanje svojih produktov. Tebejnje imajo tudi vse druge industrijske ve — Anglija, Francija, Italija, Amerika — pomska in več ali manj tudi druge države Rusijo vred. S tistimi besedami je Hitler resnici napovedal vojno.

V resnici je bila Nemčija v ekonomski s tako zvanimi demokratičnimi kapitalističnimi državami že nekaj let. V tej ekonomski vojni je ustanovila svoj poseben fiskalni sistem, sistem blagovne izmenjave, ki se je po noma ločil od običajnih fiskalnih sistemov sifnih kapitalističnih držav. S tem svojim sistemom si je Hitler v nekaterih delih Evrope in tudi v Južni Ameriki osvajal vedno trg. Sedaj je tudi korak dal in po starem perialističnem pravilu enostavno podjarmoglasil za del Nemčije bivšo Avstrijo, pa Čehoslovaško, zdaj pa se je spraval na Poljsko. K zadnjemu koraku mu je nedvomno magal tudi prijateljski pakt s Stalinom. On ne bilo prišlo do te pobratimije med "komunom" in fašizmom, bi se med Poljsko in Nemčijo sedaj najbrže vršila pogajanja glede čniga in poljskega koridorja namesto voj-

Do vojne je torej pod sedanjim sistemom moralo priti. V prvi vrsti so jo prinesle panzijske zahteve Hitlerjeve Nemčije, ki temeljtem konflikta s trgovinskimi in industrialističnimi interesi Anglije in Francije in ali manj tudi Zdrúženih držav (nemško-nomsko prodiranje v Južni in Centralni Ameriki). Sovjetsko-nemški pakt je to vojno pospešil.

Na drugi strani pa je vojno povzročilo-gorastno oboroževanje na obeh straneh. Na nja leta so skoraj vse evropske države spronile ves industrijski sistem v vojno produk-cijo v vojno ekonomijo. In ta ekonomija ne preji ali slej privede vsako državo v vojno vojno bo vrgla tudi Zdrúžene države v vojnolej, če bodo nadaljevale z oboroževanjem-zadnjem zasedanju je kongres doletel nad milijarde dolarjev v vojne svrhe, nad dve lijarji samo za oboroževanje, toda že so si vojne sirene iz Washingtona, da vlada po bujuje vsaj še eno milijardo za oboroževanje.

Vprašanje ameriške nevturalnosti je tesno spojeno tudi z oboroževanjem. V 1914 je bila Amerika z vlado vedno veliki pacifistična kakor je danes. Takrat je predsednik Wilson pozval Američane, naj nevturalni v praksi in po mišljenju. Da predsednik Roosevelt izražala je pobožno in po nevturalnosti. Pred 25 leti v Ameriki ni raj ni bilo sluha o kakšnem militarizmu. nes je militarizem že tudi v tej deželi takovit, da ga nekritičen opazovalec sploh ne vidi radi njegove razpasenosti.

In vendar, ako se bo Amerika zapletla v vojno, bo storila enega najbolj bedastih korakov. Vem, da je to eno najbolj težavnih vprašanj, ker ima opraviti ne samo z vojno pršašan, marveč tudi z ekonomskimi inter-gando, američke kapitalizma doma in na tujem. Amerika ponovi svojo zgodovino pred vstopom v zadnjo svetovno vojno, to je da bo zalaga Anglijo in Francijo z vojnim materialom in posojili, bo sigurno potegnena v vojno, kar hitro bo tema dvema državama pričela trpeti. Obenem bo tudi razvila vojno industrijo v taki meri, da jo bo že želja po nadaljevanju te ekonomije — zaposlitve in vzpostavitve — pehala v vojno.

Vse to je tudi znano sedanji administraciji valed tega Roosevelta tudi že stigmatično izražanje po nevturalnosti. (Dalje prihodnji torki)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 12. septembra 1919)

Domače vesti. V Pyrolitu, Colo., je prišlo do v jami ubilo rojaka Freda Skrbinka.

Delavske vesti. V Serantonu, Pa., je zahtevalo 14.000 rudarjev. — Jeklarski delavci pripravljene na generalni štrajk.

Iz inozemstva. Med Jugoslavijo in Rumunsko je zelo napeto razmerje, z druge strani nagajajo Italijani.

Sovjetska Rusija. Leon Trocki je izjavil, da seji sovjetska v Petrogradu, da bosta Kolaški Denikin kmalu uničena.

Joseph Smay, 13.

Kaj špekulira Mussolini?

Spektakel, ki ga uprizarja diktator Mussolini s svojo "nevturalnostjo", je kakor nekaj, kar se opazovalcu le sanja, toda v realnosti tega ni.

Ves svet ve, da sta Hitler in Mussolini zaveznika in da sta skupaj ustanovila antikomunistični pakt. Znano je tudi, da imata tesno ofenzivno in defenzivno pogodbo in najbrže tudi enotno vojaško poveljstvo. Doslej sta skupno nastopala kadarkoli je bilo treba kaj ugrabit v Evropi. Res je, da je Hitler veliko več nagrabil kot je Mussolini, ampak italijanski diktator je ob vsakem Hitlerjevem nastopu pridno pomagal svojemu partnerju s propagando, z grožnjami in hrupno "živno vojno."

Danes pa, ko je diktator arogantno vdri na Poljsko in ko sta Anglija in Francija napovedali vojno Hitlerju — je diktator Mussolini, Hitlerjev sodružnik in zaveznik, naenkrat obstal kot prikovan in pravi, da bo Italija "nevturalna".

Kaj to pomeni? Ali bo Italija, fašistična Italija, res nevturalna? Ker ne vemo pozitivnega odgovora, lahko ugibljemo. Pred vsem moramo odločno poudariti, da nikakor ne verjamemo, da Italija je in ostane nevturalna. Mussolini nekaj kuha, toda kaj?

Dvoje je mogoče. Prvič je mogoče, da sta se Hitler in Mussolini domenila, naj Italija ostane zunaj vojne nekaj časa in služiti Hitlerju kot odprta zadnja vrata za dovajanje materiala in čet. Hitler misli, da je njegova armada dovolj močna, da lahko zdrobi Poljsko, predno se Francija in Anglija dobro pripravita za resno vojskovanje, nakar naj Mussolini brž predlaga premirje in diplomatska pogajanja za mir. V slučaju, da Francozi in Angleži odklonijo premirje, bosta pa oba udarila po Francozi in Angliji od treh strani.

Francozi so računali, da bodo takoj od začetka imeli opraviti tudi z Italijo in najbrže so imeli načrt, da bodo linijo Maginot le branili, toda ofenzivno gibanje bodo zanesli v severno Italijo in poskušali prodrati v Nemčijo skozi brenerski prelaz. Mussolini, ki mirno gleda iz Rima, jim je zmešal ta načrt in zdaj morajo prevažati čete in težke topove v severno Francijo, če hočejo Hitlerju hitro do živega. S svojo figurirano "nevturalnostjo" je Mussolini zapri Francozom vhod v Nemčijo skozi tirolske hribe in jih prisilil k napadam Siegfriedove črte, katera je po nacijskih baharijah "nepremagljiva."

Drugič je pa mogoče, da sta se Hitler in Mussolini dogovorila, da bo Nemčija sama vodila bojne operacije na vseh frontah, Italija bo pa zalagala Hitlerja z bojnim materialom, ki ga bo uvažala iz nevturalnih držav. Na ta način bi bila angleško-francoška blokada Nemčije brez pomena. Diktatorja vsekakor verujeta, da sta vojaški sili Nemčije in Italije, združeni pod nemškimi vodstvom, nepremagljivi in lahko operirata skupaj, čeprav Italija navidezno ostane "nevturalna," nista pa gotova, če bosta imela dovolj materiala za dolgo vojno. Italija naj torej služi kot odprta cesta za dobavljanje materiala Nemčiji in ko bosta Anglija in Francija zdrobljeni, bo Hitler naplaval Italijo a teritorijem na račun Francije, Anglije in morda tudi na račun Jugoslavije za njegovo "nevturalnost".

Na govornice, da sta se Hitler in Mussolini spela, mi ne damo nič. Res je, da Mussoliniju ni vse po godu, kar počinja Hitler — morda mu ni po godu, da se je Hitler zvezal s Stalinom — ampak Mussolini mora računati z dejstvi in mora gledati za lastne interese, ki so zavarovani le v moči Nemčije. Hitler in Mussolini morata držati skupaj, dokler obema prefi nevarnost ne glede na to, kaj osebno mislita drug o drugem. Če pade prvi, pade tudi drugi.

Mislimo pa, da Francozi in Angleži niso tako bedasti, da bi ne videli in slutili, kaj špekulira Mussolini. Vsekakor ga bodo prej ali slej prijeli, naj pojasni, kaj pomeni njegova nevturalnost; vsekakor bodo poskrbeli, da Italija ne bo odprta cesta do zadnjih vrat Nemčije med vojno in če bo Mussolini insistiral, da je nevturalen, bodo Francozi in Angleži zahtevali zadostne garancije.

Mussolini je zvit, kar je dobro znano francoskim in angleškimi diplomatom, zato ne bodo dali nič na njegove besede. Francozi in Angleži bodo gotovo storili vse potrebno, da položijo svoje karte na mizo, predno bodo priznali njegovo nevturalnost.

Komedij, ki sta jih igrala Hitler in Mussolini zadnjih pet let, je vsekakor zdaj konec.

Prskali pred poslopjem japonskega konzulata v Los Angelesu protestirajo proti pošiljanju vojnega materiala Japoncem.

Novice starega kraja

Primorska bogastvo pri morske

Naše kraje je Julijsko Krajino v zadnjem času povečalo, kar je posledica novih odkritih rudnih bogastv, ki jih najdemo v Primorski Krajini. Naše kraje bolj zaradi bogastva, ki jih najdemo v Primorski Krajini, kot zaradi položaja, kot prejemajo prve vrste na meji, vedno naprotujočih si ras, vedno razhajajo stoterim obmejnostim.

Novim gospodarjem je do Julijske Krajina velik polje bogastva, ki jih najdemo v Primorski Krajini, kot zaradi položaja, kot prejemajo prve vrste na meji, vedno naprotujočih si ras, vedno razhajajo stoterim obmejnostim.

Julijska krajina ima tudi mnogo kremenca, ki je potreben za izdelavo stekla, potem živega srebra, ki skupno z rudnikom v Toskani (Monte Amiata) daje Italiji prvo mesto.

Idrijsko živo srebro je najboljše in najbolj čisto na svetu. Letno ga izkopljejo za 9000 železnih posod. Sedaj je zaposlenih 600 rudarjev in drugega osebja. Če pa bi Italija imela pogodbo s Španijo, bi lahko monopolizirala prodajo živega srebra na treh kontinentih. — Toda to ni vse, kar ima primorska zemlja. Kandler je citiral težišča bakrene rude, cinka, svinca v Alpah. Raziskovanja so se vršila v raznih dobach. — po vojni je bila podeljena koncesija za izkoriščanje bakrene rude, ki pa je propadla zaradi pomanjkanja potrebnih kapitalov.

Tržaški list pravi, da bi bilo potrebno organizirati in financirati raziskovanja, ki jih vodi sedaj nacionalni institut, tudi v večjo globino. Primorska zemlja je dala mnogo dokazov, da ni neizkoristna masa peščena in apnenca. Nadalje piše list, da so že stari Rimljani mislili, da ima ta zemlja tudi zlato. Pisec pravi, da to "zlato" tiči zaradi

tega tudi v sledečih sedanjih italijanskih nazivih za naše kraje: Aurania, Monte d'oro, Auremiano, Aurisina. Ta imena naj bi bili ostanki toponomastike, ki je imela podlago v ustni tradiciji in prehajala iz generacije v generacijo dokazujoč, da je podzemlje takratne desete provinc za časa Avgusta imelo tudi "nekaj zlata" . . .

Omenjene vesti o odkritih rudnih ležiščih nam zopet potrjujejo, da naša zemlja ni tako revna, kot si nekateri mislijo in prav tako, da ni pasivna. — Mrzlica, ki se je polastila italijanskih gospodarskih krogov, in skrajna izraba rud v Julijsko Krajino, sta odkrili bogastva, ki jih bo Italija znala izkoristiti. Od nas smatranja za izgubo, predstavlja danes Julijska Krajina za Italijo deželo, ki ima izmed vseh največ živega srebra, premoga, aluminija, mnogo marmorja, kamna, železa, svinca, cinka, lesa, ladje-delske industrije, tujsko-prometnih sredstev, pomorskega prometa mnogovrstne industrije, podzemnih in nadzemnih lepote. — St.

Tržič. — Pod avtomobil je prišel 26 letni kolesar Josip Okretič iz Sealjane in zadobil smrtno nevarne rane. Revez je umrl med potjo, ko so ga peljali v bolnišnico.

Višem. — Velike vremenske nesreče, ki so zajele videmsko okolico, so prizadevale kmetom ogromno škodo. Državne oblasti so nudile prvo pomoč, med katero je največji prispevek vlade, ki je prispevala 100.000 lir.

Tržič. — Pod avtomobil je prišel 26 letni kolesar Josip Okretič iz Sealjane in zadobil smrtno nevarne rane. Revez je umrl med potjo, ko so ga peljali v bolnišnico.

Višem. — Velike vremenske nesreče, ki so zajele videmsko okolico, so prizadevale kmetom ogromno škodo. Državne oblasti so nudile prvo pomoč, med katero je največji prispevek vlade, ki je prispevala 100.000 lir.

Fašisti hvalijo nemško mašino

Tisk napada Anglijo in Francijo

Rim, 11. sept. — Fašistična Italija kaže pristranost v prilogi Nemčiji, svoji zaveznici. Čeprav diktator Mussolini še vedno skriva svoje načrte in naglašava nevtiralnost v vojni, fašistični tisk, ki je pod njegovo kontrolo, poje slavošpeve učinkovitosti nemške vojnne mašine na Poljskem.

Ta tisk tudi napada in sramoti Francijo in Anglijo. Slednji očita, da je že kršila nevtiralnost Belgije, Holandske in Danske, da se bori proti tem državam, ne pa proti Nemčiji. Virgilio Gayda, urednik Mussolinijevega lista, svetuje tem državam, naj bodo previdne.

Il Popolo di Roma apelira na ljudstvo, naj se ne razburja. "Italija, ki je že demonstrirala močnejšo svojo oboroženo silo a podjarmljenem imperiju v šestih mesecih, porazom sovražnika v Španiji in osvoboditvijo Albanije, je pripravljena na vse, kar pride," piše ta list.

Kanadska vlada napovedala vojno Nemčiji

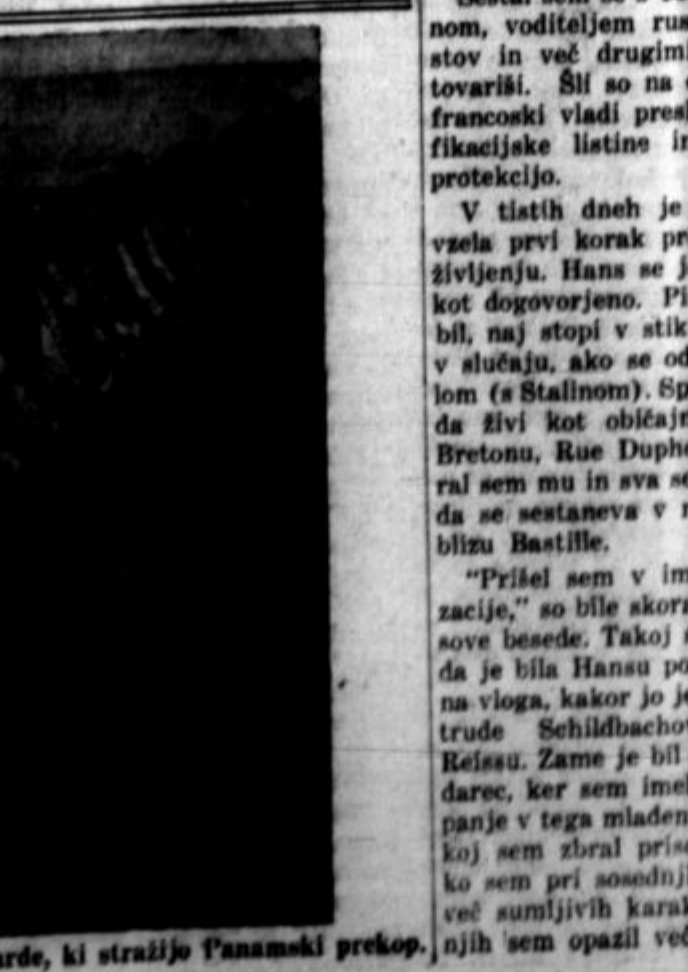
(Nadaljevanje s 1. strani)

ovirala vstopa ameriškim državljanom v Kanado, izjema pa je bila uveljavljena za nemške državljane. Tem je meja ške državljan. Tem je meja zaprta. Državljanji drugih evropskih držav bodo smeli prihajati v Kanado le s potnimi listi.

Sestal sem se s Teodorom Danom, voditeljem ruskih socialistov in več drugimi njegovimi tovariši. Šli so na delo, da pri francoski vladi preskrbe identifikacijske listine in policijsko protekcijo.

V tistih dneh je Ogpu podzvela prvi korak proti mojemu življenju. Hans se je oglašil — kot dogovorjeno. Pisal sem mu bil, naj stopi v stik z menoj le v slučaju, ako se odloči za prelo (s Stalinom). Sporočil mi je, da živi kot običajno v hotelu Bretonu, Rue Duphot. Telefonski sem mu in sva se dogovorila, da se sestaneva v neki gostilni blizu Bastille.

"Prišel sem v imenu organizacije," so bile skoraj prve Hansove besede. Takoj sem spoznal, da je bila Hansu podeljena alična vloga, kakor jo je igrala Gertrude Schildbachova, napram Reissu. Zame je bil to globok udarec, ker sem imel veliko zaupanje v tega mladeniča. Toda takoj sem zbral prisotnost duha, ko sem pri sosednji mizi opazil več sumljivih karakterjev. Pri njih sem opazil več značilnosti,

Portoriške čete, del narodne garde, ki strazijsko prekop.

Moj beg pred Stalinom

W. G. Krivitsky, bivši general rdeče armade; prevedel A. Garden iz Saturday Evening Posta s dovoljenjem Curtis Publishing Co.

(Nadaljevanje in konec.)

Zivljenje zasledovancev

Zgodaj zjutraj dne 6. oktobra sem zapustil hotel in odšel proti Gare d'Austerlitz, kjer sem se sestal s prijateljem. On je prej pobral našo prtljago in jo poslal v hotel Bohy-Lafayette. Z ženo sem se dogovoril, da gre z otrokom ob devetih zjutraj na sprehod v Bois de Vincennes in naj tam počaka do enajstih. Tam sem ju vzel v taksi in ju odpeljal v Cafe de la Tour d'Argent. Od tam smo se peljali v hotel Bohy-Lafayette, kjer nas je čakal naš prijatelj z našo prtljago vred. V 15 minutah je prišel privaten avto, katerega je bil najel prejšnji dan za daljšo pot. Izkazalo se je, da je bil šofer Amerikan, neki vojni veteran, ki je ostal v Franciji. On je bil pod vtisom, da pelje našo družino na daljše počitnice.

Vse to kretanje je bilo podvezeto iz previdnosti, da se odkrižamo sovjetske tajne policije. Tisti dan bi bil imel oditi v Havre, kjer naj bi se ukrcal na sovjetsko ladjo. Namesto tega pa smo s avtom drveli proti Dijonu. Ustavil sem se na robu Pariza in telefoniral Madeleini, katero sem obvestil o mojem prelomu s sovjetsko vlado. Skoraj ni mogla spregovoriti, ko je zaslišala to novico. Potem sem izvedel, da je pri telefonu omedlela.

V Dijonu smo prišli ob devetih zvečer, na postaji odslužili izvoška in se podali v vlakom v Cote d'Azur. Drugo jutro ob sedmih smo že bili v našem skrivališču v Hyeresu. Še tisti večer se je naš prijatelj vrnil v Pariz, da pri avtoritetah zame izpoljuje protekcijo.

Zgodaj v novembru sem se vrnil v Pariz. S pomočjo mrs. Reissove sem prišel v stik z Levom Sedovom, Trockijevim sinom, ki je v Parizu urejal Buletin opozicije, kakor tudi z ruskimi socialisti, ki žive v pregnanstvu v Parizu. Bil so v najboljših odnosih s takratno Blumovo vlado. Pisal sem bil mrs. Reiss, kakor tudi Hansu in Nori, v kateri sem imel popolno zaupanje. Njima sem naročil, naj z oglašom v listu Paris Oeuvre sporočita, ako me želita videti. Mislim sem, da mi bo Hans sledil in dal slavo Stalinovi službi.

Ko sem se sestal s Sedovom, sem mu odkrito povedal, da nisem prišel zato, da se pridružim trockizmom, marveč vlad tega, ker želim nasvetov in tovaršstva. Sedova sem videl skoraj dnevno. Teža Trockijeva sina sem pričel čelati kot osebo, ki je vredna njegove nepristranske pomoči in tolažbe, katero mi je izkazoval v dneh, ko so me zasledovali Stalinovi agente. Bil je še zelo mlad, toda izredno nadarjen, prijazen, dobro informiran in sposoben. Tri mesece pozneje je ta zdrav in krepki Sedov umrl v sumljivih okoliščinah v pariški bolnišnici. Kakor vse druge Trockijeve otroke, je sovjetska tajna policija tudi njega poglala v smrt.

Sestal sem se s Teodorom Danom, voditeljem ruskih socialistov in več drugimi njegovimi tovariši. Šli so na delo, da pri francoski vladi preskrbe identifikacijske listine in policijsko protekcijo.

V tistih dneh je Ogpu podzvela prvi korak proti mojemu življenju. Hans se je oglašil — kot dogovorjeno. Pisal sem mu bil, naj stopi v stik z menoj le v slučaju, ako se odloči za prelo (s Stalinom). Sporočil mi je, da živi kot običajno v hotelu Bretonu, Rue Duphot. Telefonski sem mu in sva se dogovorila, da se sestaneva v neki gostilni blizu Bastille.

"Prišel sem v imenu organizacije," so bile skoraj prve Hansove besede. Takoj sem spoznal, da je bila Hansu podeljena alična vloga, kakor jo je igrala Gertrude Schildbachova, napram Reissu. Zame je bil to globok udarec, ker sem imel veliko zaupanje v tega mladeniča. Toda takoj sem zbral prisotnost duha, ko sem pri sosednji mizi opazil več sumljivih karakterjev. Pri njih sem opazil več značilnosti,

ki so jih izdajale, da spadajo v Ogpu.

Hans mi je povedal, da je prišel v Pariz z namenom, da napravi konec svoji sovjetski službi, toda je z njim dva dneva argumentiral posebni komisar, ki je dospel iz Moskve, in ga prepričal, da sem jaz v napačnem in da vse, kar Stalin stori, je v najboljšem interesu stvari (cause). Hans me je pričel propagandirati in je rabil vse navadne argumente, ki so mi bili tako dobro poznani. V danih okoliščinah sem se delal, kot da bi vplival nase.

Rdeči Judež

"V Moskvi vedo, da vi niste izdajalec ne špion," mi je govoril Hans. "Vi ste star revolucionar, toda ste izmučen in se drobite pod težo bremena. Mogoče vas bodo le odpustili, da si vzamete dolge počitnice. Vi ste eden naših. Ali niste bili 21. avgusta v vlaku, popolnoma pripravljeni, da se vrnete domov? Vi biste šli v Sovjetsko unijo," mi je govoril mladenič. "Mi vas bomo tja spremlili. Vseeno pa komisar iz Moskve razume vaš problem in se želi z vami dobro pogovoriti. Vi poznate moža, toda nimam pravice izdati njegovega imena."

Med tem, ko je Hans govoril, sem pazil na njegove roke, če bo dal kakšno znamenje skupini pri sosednji mizi. Premišljeval sem mrzlično, kako bi se izvil iz te pasti. Napram Hansu sem izrazil svoje zadovoljstvo, da so iz Moskve poslali tako inteligentnega človeka. Kazal sem veliko željo, da se z njim sestanim in poravnam stvari. "Spiegelglass je bil le idiot in navaden morilec," sem dejal. "Zdi se mi pa, da ta človek, o katerem govorite, razume dobro moj položaj."

S Hansom sva nato govorila o aranžmaju za sestanek s posebnim komisarjem. Suggestiral mi je, naj se s tem človekom sestanim na Holandskem na domu staršev njegove (Hansove) žene, katere dobro poznam. Tako sem pristal, obenem pa tudi uvidel, da imajo v načrtu, da me izzbavijo iz Francije, ki je bila še vedno razburjena od Millerjevega in Reissovega slučajja. (Miller je bil bivši caristični general, vodja belogardistov v Parizu in obenem v službi Stalinove in Hitlerjeve tajne policije in je od obeh vzel denar. Pred nekako tremi leti ga je ugrabila v Parizu Stalinova tajna policija, kar je povzročilo veliko senzacijo. Od takrat ni o Millerju ne duha ne sluha.—Prev.) Hans je bil videti izredno vesel. Dobro sem videl, kako je dal znamenje neprijazni skupini pri sosednji mizi, da je vse dobro. Določil sem provizoričen datum za sestanek in bil uverjen, da sem prekrizal račune temu poslanec Stalinove tajne policije.

Hansu sem omenil, da sem lačen, ga povabil v dobro restavracijo in poklical avtnega izvoška, ki je slučajno peljal mimo. Videl sem, da nama nikdo ne sledi in bil zadovoljen, da sem to pot zbehal iz pasti. Ko sva se s Hansom razšla, sem izmenjal precejšnje število taksijev, da se ga odkrižam. Toda bilo je veliko težje, da sem se odkrižal misli o njegovem izdajstvu.

Takoj nato sem apeliral direktno na francoskega notranjega ministra M. Dormoyja, kateremu sem razkril moje identiteto in prošil protekcije njegove vlade, kateri je takrat načeloval Leon Blum. Teodoru Danu sem izročil vse svoje falsificirane potne liste, kakor tudi od moje žene, da jih pošlje M. Dormoyju, jaz pa sem se odločil za legalen status pod mojim rojstnim imenom. Pismo, katerega sem naslovil notranjemu ministru, se je začelo: "Podpisani Samuel Ginsberg, ki v Sovjetski uniji kot sovjetski državljan nosi ime Walterja Krivitskyja."

V svojem apelu, naslovljenem M. Dormoyju, sem omenil svoje sovjetsko službovanje od 1919 do 1937, priznanje, katerega sem prejel od Sovjetske vlade in komunistične stranke in dejstvo, da sem bil dvakrat odlikovan. Potem sem nadaljeval: "Zadnji dogodki v Sovjetski uniji so popolnoma spreminili

situacijo . . . Stojec pred izbiro, da grem v smrt z vsemi svojimi starimi sodrugji vred, ali pa da skušam obvarovati svoje življenje kakor tudi življenje moje družine, sem se odločil, da se ne bom nemo izročil Stalinovemu terorju . . .

Znano mi je, da je na mojo glavo razpisana cena. Zasledujejo me morilci, ki ne bodo priznali niti moji ženi ne otroku. Čestokrat sem se riskiral svoje življenje za stvar (cause), toda za prazen nič nočem umreti . . .

Prosim vaše protekcije zase in za svojo družino, kakor tudi za vaše dovoljenje, da ostanem v Franciji, dokler ne bom zmogel izseliti se v kako drugo državo, kjer si bom služil kruh in našel neodvisnost in zaščito."

To pismo je bilo objavljeno v evropskem časopisu. Prav tako je bilo tudi brez moje vednosti ponatisnjeno vsaj v dveh newyorških delavskih listih, v Socialist Appealu dne 11. decembra, 1937, in v Jewish Daily Forwardu 15. decembra 1937. Kot posledico tega apela je notranji minister ukazal pariški policiji, naj mi izda carte d'identité, na podlagi katere sem potem dobil potni list za potovanje v Združene države.

Melodrama v Marseillesu

Za moje varstvo mi je bil dodeljen neki policijski inšpektor po imenu Maurice Maupin, ki je dobil tudi nalogo, da me spremljuje v Hyeres, kjer naj ukrene vse potrebno za varnost moje družine. Notranji minister je dal zagotovilo, da njegova vlada ne zahteva ničesar od mene, marveč se zanima le za to, da se mi na njenih tleh ne zgodi kaj žalega, ker ne želi, da bi prišlo do novih zapletljajev v sovjetsko-francoskih odnosih.

V družbi policijskega inšpektorja Maupina sem se vrnil v Hyeres za nekaj dni. Okrog pol tuceta ljudem v Parizu je bilo znano, da se vrnem nazaj. V Marseilles sva dospela v ponedeljek pozno zvečer. Vlak je stal na postaji pol ure. Moj pogled na peron mi je zastiral neki drugi vlak. Ko je potegnil s postaje nekaj minut po našem prihodu, sem naglo zagledal Hansa, ki je bil oblečen v dežnem plašču, šel naglo proti drugemu možu in mahal z roko.

"Morilci so tamkaj!" sem zaklical inšpektorju Maupinu.

V Hansovem tovarišju sem spoznal meni znano figuro Krala, starejšega poročnika sovjetske tajne policije. Z inšpektorjem sva naglo zbežala iz vagonne skega oddelka. Na nasprotni strani najinega vlaka sva zagledala dva druga moža. Hans je opazil moj alarm in ko sva skočila iz vagona, da jim uideva, so zbežali tudi vsi štirje, držeči roke v šepih. Inšpektor je bil prepričan, da so imeli granate pri sebi. Ko sva pribežala na konec perona, mi je inšpektor ukazal, naj stopim k zidu, on pa se je z revolverjem v roki, katerega je bil že prej potegnil vne, postavil pred me rekoč: "Moja naloga je, da vas varno privedem v Pariz, nisem pa pripravljen, da bi se spoprijel s štirimi oboroženimi morilci."

To je bilo okrog polnoči in v bližini ni bilo videti nobenega orožnika. Vrnila sva se v našin oddelek v vagonu. Do tega dne mi je uganka, kako je Ogpu izvedela, po kateri progi in s katerim vlakom se bom vrnil. Bilo pa je jasno, da je bilo v načrtu Stalinove tajne policije, da me ugrabi v vlaku in odvede v kakšen varen kraj v Marseillesu, ki je idealen prostor za take operacije Ogpu in kjer bi me lahko držala, dokler v lukni ne pristane kakšen sovjetski parnik, ali pa me enostavno umori.

Meseca decembra sem dobil svojo družino iz njenega skrivališča v Hyeresu in se z njo nastanil v hotelu des Academies poleg policijskega stana. Avtoritete so nam dale tri policaje, da nas čuvajo. Okupirali so sobo poleg naše in se vrstili vsakih osem ur. Dan in noč je stal policaj pri vhodu hotela.

Med zadnjim izdajniškim procesom, ki se je vršil v Moskvi meseca marca 1938, so me francoski delagski žurnalisti prošili, naj spregovorim javno. Pristal sem in imel intervju z Borrisom Souvarinom, bivšim članom eksekutivne komunistične internacionale, sedaj pomožni urednik pariškega lista Figaro, kakor tudi z Gastonom Bergery-

jem, zetom pokojnega sovjetskega poslanika v Angliji Leonida Krasina, ki sedaj urejuje neki neodvisen tednik v Parizu. On je bil eden izmed prvih Francozov, ki je agiral za francosko-sovjetsko zvezo, toda po čistkah v Rusiji je postal razočaran.

V zvezi z vestmi iz Moskve sem napisal nekaj člankov za revijo Socialistični kurir, katero izdajajo kot pregnanci v Parizu zastopniki ruske socialdemokratske stranke. Ti članki so bili potem z dovoljenjem ponatisnjeni v Socialnem Demokratu v Stockholmu in v listu enakega imena v Kopenhagnu. Oba lista sta glasili socialističnih strank, ki so na krmlju vlade na Švedskem in Danskem. Radi ponatisa teh člankov v teh listih je Moskva vložila proteste pri švedski in-danski vladi, toda je dobila odgovor, da vlada v njih delah svoboda tiska.

Stalinova dolga in maščevalna roka me je skušala zgrabiti že tudi v Združenih državah, kamor sem prišel, da ubežim večni nevarnosti pred teroristi Ogpu. V terek, sedmega marca (letos), okrog 4. popoldne sem bil v družbi urednikov nekoga delavskega lista v New Yorku. Šli smo v neko restavracijo na 42. cesti v bližini Times Squara. Petnajst minut pozneje so trije možje zasedli mizo poleg nas. Enega sem takoj spoznal. V naši tajni službi je bil poznan kot "Jim". Njegovo pravo ime je Sergei Basoff. Svoječasno je bil mornar na Krimu. Kot veteranski agent v sovjetski tajni vojaški službi, je bil Bastoff poslan v Združene države kot stalni agent, vlad česar je tukaj postal tudi naturaliziran državljan.

Kot poznavalec Stalinovih potov, nisem imel nobenega dvoma, da je poveril nalogo za organiziranje lov name na tej strani Atlantika polkovniku Borisu Bykovu. Glede njega mi je znano, da je on na čelu sovjetske tajne vojaške službi (vohunstva) v Združenih državah in da je to službo dobil poleti leta 1936.

Z mojim spremljevalcem sva se takoj odpravila, da odideva iz restavracije, toda pri blagajni je bil še pri meni "Jim", ki me je pozdravil izredno prijateljsko.

"Ali si prišel, da me ustreliš?" sem ga vprašal.

On je zanikal, da ima tak namen in je insistiral, da se želi z menoj sodružno govoriti. Meni je bilo znano, da sta Gertrude Schildbachova in Hans Bruesse tudi začela s takimi "prijateljskimi" pogovori. Pristal sem, da me je "Jim" spremlj v bližnjo tiskarno, kjer sem imel prijatelja. Moj tovariš (delavski urednik) je zaostal v spremstvu drugih dveh mož, ki se nista upala v poslopje.

Moj pogovor z "Jimom" se je večinoma sukal le o najnih prijateljih v Moskvi in onih v službi v tujemstvu. Namignil sem mu, da je zanj najbolje, ako zaustavi to deželo.

Odgovoril mi je smeje: "Dobil bi k večjemu leto ali poldrugo leto, ako bi me kdaj dobili. Toda proti meni nimajo ničesar."

Vsled strahu pred zasledovanjem sem še dolgo potem ostal v poslopju, ko ga je "Jim" zapustil.

Okrog devetih zvečer je prišla na pomoč skupina prijateljev, ki so bili obveščeni o mojem opansem položaju. Bila je ura, ko je vse živo v gledališkem predelu, mnogo policije v bližini in ko ni pred poslopjem stal noben avto. To pot sem srečno ušel in ostal pri življenju, da povem to zgodbo. (Konec.)

V katoliških cerkvah v Nemčiji molijo za Hitlerja!

Berlin, 11. sept.—V mnogih tukajšnjih katoliških cerkvah so začeli dnevno moliti za "firjarja" Hitlerja in njegovo zdravje . . .

Uradniki klavniške družbe povabljeni na konferenco

Chicago, 11. sept. — Uradniki Armour & Co. in reprezentativne klavniške unije so bili po delavski tajnici povabljeni na konferenco, na kateri naj bi razpravljali o likvidaciji spora in sklenitvi pogodbe. Konferenca naj bi se vršila v Washingtonu.

ROMAN TRESH SRC

JACK LONDON

In tisti hip, ko je izginil, se je Jose Manchero pregrešil zoper zakon o zvestobi straže ter pobegnul nazaj v džunglo. Mož je bil sicer pogumen in brez pomisleka je lahko zahrtno ubil vsako živo bitje, toda pred nevidnim carstvom zagrnjenega življenja mu je zlezlo srce v hlače. Tako se je peon vrnil in ni našel pri vstopu v Jamo nikogar. Ker ga je gnala nepremagljiva želja spoznati skrivnosti svojega očeta in njegovih svetih vozlov, se je napotil tik za Torresom tudi on v podzemlje.

Torres se je plazil po temnem hodniku previdno in tiho, ker ni hotel opozoriti nase tistih, ki jih je zalezoval. Ko je pa zagledal dolge vrste mrličev, je stopal še bolj počasi. Radovedno je ogledoval strašne postavbe tistih, ki so z junaškimi deli zapisali svoja imena v zgodovino in ki se zdaj tu v predsobi dvorca indijanskih bogov niso več zmenili za zgodovino. S posebnim zanimanjem je ogledoval zadnjo mumbija. Ta mu je bila namreč tako čudovito podobna, da jo je moral opaziti in da je takoj spoznal, da stoji pred svojim daljnim pradedom.

Se vedno jo je gledal in razmišljal, ko je nenadoma začel bližini korake, in pogledal okrog sebe, kam bi se mogel za silo skriti. V glavo mu je šinila duhovita ideja. Z glave svojega mrtvega pradedal je snel čelado in si jo nataknil na glavo. Potem se je zavil v njegov prepredni prostor, vzeti iz pradedovih rok velik meč in obul visoke škornje, ki bi se mu bile v rokah kmalu razlezi. Ko je bila toaleta srečno končana, je položil golo mumbijo previdno na hrbet tja, kamor je padala senca od drugih tako, da se ni nič videlo. Sam se je pa postavil na pradedovo mesto v isto pozo, v kateri je stalo balzamirano truplo njegovega prednika. Tudi roko je položil na ročaj dolgega meča.

Samo oči so se mu zganile, ko je zagledal peona, ki se je boječe in počasi plazil med dolgi vrstami stoječih mrličev. Pri pogledu na Torresa je prestrašeni peon ostrmel. V nepopisni grozi so se mu razširile oči in začel je jecati odlomke iz neke molitve plemena Maya. Torres ni smel odpreti oči. Poslušal je in samo po glasu je uganil, kaj se godi. Ko je zastal, da se je napotil peon naposled dalje, je previdno pogledal in opazil, kako se je peon ustavljal pred stranskim rovom, kamor si ni upal. Torres je takoj spoznal, da ne sme zamuditi tako ugodne prilike. Dvignil je meč, da prekoleto rč hudega slutečemu peonu glavo.

Bil je sicer dan peonove smrti in celo zadnja ura se mu je že bližala, vendar pa kazalci na urniku njegove usode še niso kazali zadnje sekunde. Ni mu bilo sojeno umreti tu sredi balzamiranih mrličev in od udarca Torresovega meča — zakaj Torres si je naenkrat premislil. Počasi je spustil meč in tako je peon nemotno izginil v stranski rov.

Peon je zagledal svojega očeta, Leoncie in Francisja v hipu, ko je le-ta zahteval, naj svečenič ponovno otiplje svoje svete vozle ter mu pove točno, kaj in kako odpre Hztazjovo uho.

— Sezi z roko v sveta Chiina usta in potegni iz njih ključ — je zapovedal stari svojim sinu. Sin ga je nerad ubogal.

— Saj te ne ugrizne, kamenita je, se je zasmel Francis. Bogovi plemena Maya niso nikoli kameniti — se je oglasil stari užiteno. — Zdi se, da so kameniti, v resnici so pa živi, večno živi. Pod kamnom, skozi kamen in preko kamna uveljavljajo svojo večno voljo.

Leoncie je zadržela. Odskočila je od starca in se stanišla boječe k Francisu, kakor da išče pri njem zaščite.

— Prepričana sem, da se zgodi nekaj groznega — je zasopetala prestrašeno. — Ta kraj globoko pod goro sredi arstva mrtvih ni nič kaj ne ugaja. Rada imam sinje nebo, božanje solčnih žarkov in nedogledno morsko gladino. Nekaj strašnega se zgodi tu. Čutim, da se mora zdaj zdaj pripetiti nekaj groznega.

V tem, ko jo je Francis tolažil in bodril, se je pomikala kazalec na urniku peonove usode proti zadnji sekundi njegovega življenja. In ko je zbral nesrečnež ves svoj pogum ter posegel z roko v ogromna Chiina usta, je kazal kazalec zadnjo sekundo in ura je odbila. Peon je grozno zakričal, zamahnil z roko in pogledal na isto točko, kjer je pritela iz kože kapljica krvi. Progaستا glava strupene kače je pokazala svoj jezik, ga zopet skrila in izginila, kakor da se roga nesrečni žrtvi.

— Strupena kača! — je vzkliknila Leoncie, ki jo je takoj spoznala.

Tudi peon jo je spoznal. Vedel je dobro, da je smrt od njenega pika neizogibna. V nepopisni grozi je odskočil, stopil v razpoko in izginil. Pogreznil se je v tisti strašni "nič", ki ga je boginja dolga stoletja skrivala pod svojimi nogami.

Minila je dolga minuta in nihče ni mogel spregovoriti. Naposled se je oglasil stari svečenič.

— Razjezil sem Chio in ubila mi je sina!

— Neumnost! — je dejal Francis in bodril Leoncio. — Vse to je naravno in se da prav lahko pojasniti. Kaj more biti bolj naravno, kakor da si je izbrala strupena kača vtolino v kamnu za svoje gnezdo? Tako je navada vseh kač. Kaj more biti bolj naravno, kakor da stopi človek, ki ga je pičila kača, korak nazaj? In naposled nič čudnega, da je slučajno pograbil v razpoko in padel v jamo, ki je bila tik za njim . . .

— Potemtakem je pa tudi to-le povsem naravno! — je vzkliknila Leoncie in pokazala na vrelec čiste vode, ki je pritela iz razpoke in se pogrnala v zrak kakor vodomet. — Starec ima prav. Skozi kamen in preko kamna uveljavljajo bogovi svojo večno voljo. Svaril je naju, sveti vozli so mu povedali, kaj se bo zgodilo . . .

— Lari, fari! — je odgovoril Francis smeje. — Tu se ne uveljavlja volja bogov, temveč volja starih svečeničev plemena Maya, ki so si izmislili te bogove in vse njihove mahinačije. Nekje spodaj je zadelo peonovo telo ob kamnito ploščo, ki je zadrževala ta potok. Tako je bila podzemnemu vrelu zopet odprta pot na površje. Vi pa mislite, da je odprl studenec vodni bog, ki čepi globoko nekje pod zemljo in čaka, kdaj mu pridemo pod roke, da nas utopi. Vrelec nima z bogom nič opraviti. Boginja s tako ogromnimi ustni je plod bujne človeške domišljije. Take boginje sploh nikoli ni bilo. Božanstvenost je v bistvu isto, kar je lepota. Če so bile sploh kdaj na svetu boginje, so morale biti prelestne. Samo človek si je mogel izmisliti ostudne demone.

Vrelec je tekla s tako silo iz zemlje, da jim je segala voda kmalu do kolena.

— Nič ne de — je dejal Francis. — Spotoma sem opazil, da so tja jam in rovov nagnjena proti izhodu. Ti stari sinovi plemena Maya so bili izvrstni inženirji. Ko so gradili podzemni labirint, so mislili ne le na poplavo, nego tudi na odtok vode. Le poglejte, kako drvi voda proti izhodu. Nu, starina, vzemi zopet svete vozle in povej, kje je zaklad.

— Kje je moj sin? — je odgovoril stari z vprašanjem. Glas se mu je tresel od žalosti in obupa. — Chia je ubila mojega edinega sina. Zaradi njegove matere sem prekršil zakone plemena Maya in oskrnil svojo čisto kri z nečisto krvjo ženske iz doline. In ker sem grešil zato, da bi mi bogovi poslali sina, mi je tem dražji. Čemu naj bi skrbel za zaklad? Moj sin je mrtev! Jeza naših bogov je zadela mojo glavo!

Tla so bobnela pod pritiskom podzemnega vreca, ki je valil v jamo vedno večje valove. Voda se je penila in šumela, kar je pričalo, da je pritisk spodnjih plasti zelo velik. Leoncie je prva opazila, da se voda v jami čedalje bolj dviga.

— Segal nam že čez kolena — je opozorila Francisja.

— In čas je, da se umaknemo — je pritrdil Francis, ko je naposled tudi sam uvidel, da se bliža nevarnost. — Morda je bilo za odtok vode izvrstno poskrbljeno. Toda kamenje je očitno zagradilo vodi vse izhode. V niže ležečih rovih stoji voda nedvomno višje, kakor tu. Vendar je pa tudi tu že tako narasla, da se je bati katastrofe. A pot, po kateri smo prišli, je edina naša rešitev. Pojimo torej, dokler še ni prepozno.

Leoncie je šla spredaj, Francis je pa prijel starega svečeniča za roko in ga vlekel za seboj. Pri vstopu v stranski rov jim je segala voda že čez kolena. Bil je skrajni čas, da uidejo strašni smrti. Naglo so se bližali jami, kjer so stali mumije.

Kar je zagledala Leoncie pred seboj mumbijo, ki se je gugala na valovih. Na glavi je imela čelado, telo je bilo zavito v starinski plašč. Leoncie bi se te prikazni ne bila tako ustrašila, zakaj vse mumije je voda podrla in odnašala s seboj. Toda ta mumbija se je premikala proti toku, dihala in gledala kakor živa.

(Dalje prihodnjaj.)

iz nje šop tisočakov in jih hitro štel. Vili se je nehal smehljati, brez diha je zrl tja, kjer so gibčni uradniki prsti drsli preko bankovcev. Zdaj so obstali. Blagajnik je odštete bankovce ovil s papirjem, ostale je pa položil nazaj v blagajno. "Devet in dvajset tisoč dolarjev," je dejal in šop izročil Villiju. Ta je strmel v denar. "Prosim, preštajte še enkrat," mu je rekel blagajnik nekoliko živčno in že se je obrnil k naslednjemu, kajti ob tej uri je bilo vselej dosti ljudi.

"V redu," je zamrmral Vili, "bo že prav." Bankovce je hitro spravi v žep in odhitel iz banke. Ne da bi se ozrl, je brzel po Wall streetu, zavil v stransko ulico in stopil v "Mikes-bar", shajališče mnogih ameriških brezdomcev. Sedel je na svoje običajno mesto v kotu in naročil dvakrat brandy. Njegov sicer rdeči obraz je bil bled in razburjen; glavo je naslonil na roke in zaprl oči . . . 29.000 dolarjev! Le kako je to moglo priti? Ne, denarja ni ukradel . . . Banka je zakrivila zmotu . . .

Vili Braun je dvignil glavo in si popravil ovratnico. Njegove oči so zažarele, njegove črte so se zjasnile. Kakor hitro bo mogel, bo zapustil New York. Prvi prekooceanski parnik bo jutri odšel na pot in v enem tednu bo v Evropi. Plaval je v morju sreče . . .

Ura je bila dvanaest in "Mikes-bar" se je začel polniti. Vili Braun se je zbudil iz svojih sanj. Še en brandy, potlej je pa hotel proč, kajti imel je še dosti opravkov; moral je kositi, si kupiti novo obleko in naročiti prostor na ladji. Poklicati je hotel natakarka, toda v tistem trenutku je zagledal razburjeni obraz moškega, ki se je hitrih korakov bližal njegovi mizi. Bil je bančni blagajnik . . .

"Vaša gospodinja mi je povedala, da vas bom tukaj našel," je dejal hripavo. "Ali mi hočete denar prostovoljno vrniti ali naj pripeljam policijo?" — "Kar hočete," je dejal Vili Braun mirno.

Blagajnik je bil strašno obupan, zdela se je, da bo sleherni trenutek omedlel. Krčevito se je držal mize. Villiju Braunu se je smilil. "Vem, da vam trda prede," mu je dejal, "a ničesar mi ne morete. Ne morete mi dokazati, da sem denar sprejel."

Mlademu možu so solze zalile oči. "Ne vem, če vas bom spravil v ječo, vem pa, kaj se bo zgodilo z menoj. V banki še nisem javil, kajti upal sem, da vas bom našel in da ste dovolj pošteni, da mi boste vrnili denar."

"O poštenosti govorite, mladi mož!" je rekel trpko Vili Braun. "Poslušajte me. Pred trinajstimi leti sem prišel čez veliko lužo. Bil sem zdrav in močan in se nisem bal nikakrnega dela. Delal sem kot prevozniki delavec v Newportu, potlej kot kurjač na nekem obalnem parniku, pozneje kot natakark, ključavničar, šofer, naposled sem šel pa v Kanado, kjer sem bil uslužben kot drvar, potlej sem pa kot kopalec zlata poskusil svojo srečo. Dolgo sem jo zaman iskal; naposled se mi je pa vendarle uslaha. Našel sem zlato . . . Bilo je na obalah Shorskega jezera. Veliko seveda ni bilo, počasi se je pa moj rudnik vendarle dobro izkazal in da bi ga bolje izčrpal, sem si vzel družabnika. Skoraj tri leta sva delala skupaj s krampom in lopato, dokler me ni zmagalo domotožje. Prodaj sem svoj delež za štirideset tisoč dolarjev. Toda v domovino, kjer so me hrepeneče pričakovali moji starši, nisem nikoli prišel. Kmalu nato je namreč banka, ki sem v njej nazobil svoj denar, propadla in izgubil sem vse do poslednjega centa. Spet sem bil reven kot cerkvena miš. Da bi spet začel kot drvar ali kopalec zlata, nisem imel več moči. New York me je pogotljal in med tem časom so umrli tudi moji starši."

"Kaj to pomeni?" "In sploh ne veste, da ste dobili?" je kričal Bradley. "Da je prišla prva na cilj? In vi sedite tukaj in spite?"

"Ne razumem vas." S pestjo je udaril po mizi. "Kdo je zmagal?"

"Kdo? 'Poštenost' je zmagala! Saj vam že ves čas pripovedujem. 'Honesty' je zmagala."

"Kaj me pa to briga?" "Saj ste vendar stavili na 'Poštenost'!" je zakričal Bradley že jezen. "Tukaj je papir, ki ste mi ga dali. Saj ste vsega popisali. In," je pristavil polglasno, "menda ne boste pozabili na ubo-

preostalo, kakor da si požensem krogljo v glavo."

"Tega ne boste storili," je odvrnil Vili Braun mirno. "Dovolj ste mladi, da se boste pretolkli preko tega in ne boste postali samomorilec. Jaz sem pa osem in štirideset let star. Moje moči so izrabljene, samo slučaj me še lahko reši, zato svoje sreče ne maram pahniti od sebe, ko jo imam že v rokah. Jutri bom zapustil Ameriko in prav tako dobro veste ko jaz, da ne bo banka za menoj poslala tiraličo. Devet in dvajset tisoč dolarjev za takšno ogromno podjetje nič ne pomeni."

Mladega moža se je polastil obup. Pesti je pritisnil na oči in ihtel. Več gostov je postalo pozornih na čudno dvojico. "Saj niti ne slutite, kaj to pomeni zame," je dejal blagajnik ves potr. "Davi sem bil še tako srečen. Drugi mesec so mi name-ravali povišati plačo. Potlej sem si hotel kupiti pohištvo in na koncu leta košček zemlje. In kaj bo zdaj z mojo ženo in mojimi otroki? Vem, kako človek hitro propade. In v enem ali v dveh letih bom isto, kar ste danes vi."

Sledil je molk. Vili Braun se je boril sam s seboj, njegovi prsti so bobnali po mizi. Potlej je zmagala v njem prirojena poštenost.

Ameriški turisti v Southamptonu odhajajo na parnik President Roosevelt, da jih odpelje v

gaga Bradleya, ki je napravil za vas kupčijo, mister Braun?"

Vili Braun ni odgovoril. Strmel je na kos papirja. Na robu je s svečnikom napisal in skoraj popolnoma zbrisal: "Vrtnica—290." Potlej je obrnil papir, na tisto stran, ki jo je videl Bradley in ki je bila vsa povprek popisana. Dvajsetkrat, tridesetkrat je brez misli napisal: "290 dolarjev za poštenost. Poštenost —290 dolarjev" in tako dalje.

"All right," je vzkliknil Vili Braun, ko je naposled vendarle razumel, za kaj gre. "Tisoč dolarjev vam, mister Bradley, naj živi poštenost . . ."

Narobe svet

"Čudno, kako se v teku let okus pri otrokih spremeni. Ko je bila moja hčerka majhna, je bila vsa nora na punčke, moj sin pa na vojake. Zdaj je pa naša Tinka vsa nora na vojake, moj sin pa neprestano teka za dekleti!"

Poštenost je zmagala!

Takrat je stopil Tom Bradley v "Mikes-bar". Bradley je bil zastopnik mistra Macphersona, starega bogatega totalizatorja.

"Ali boste kaj stavili, mister Braun?" je vprašal in stopil k njegovi mizi. Vili ga je pogledal in prikimal. Obrnil je kos papirja, ki je po njem čakal in na drugo stran napisal: "Vrtnica—290." Potlej je vzel denar iz žepa in je oboje dal Bradleyju.

Vse popoldne je ostal Vili Braun v "Mikes-baru". Prazni kozarci so se kupičili okrog njega. Ob petih ga je nekdo zgrabil za ramen. Bil je Tom Bradley. Možakove oči so bile tako široko odprte, da so se svetle ko beli marmor in od razburjenja sploh ni prišel do besede.

"Takšna sreča, takšna sreča," je s težavo spravi iz sebe. "Starega Macphersona je skoraj kap zadela, ko je moral vse denar, ki ga je dobil za "Vrtnico" spet oddati."

"Kaj to pomeni?" "In sploh ne veste, da ste dobili?" je kričal Bradley. "Da je prišla prva na cilj? In vi sedite tukaj in spite?"

"Ne razumem vas." S pestjo je udaril po mizi. "Kdo je zmagal?"

"Kdo? 'Poštenost' je zmagala! Saj vam že ves čas pripovedujem. 'Honesty' je zmagala."

Pri izpitu Farmaceuti so imeli Profesor je vprašal kandid lastnost nekega posebno vitega odvajalnega sred ga je treba vzeti samo e ljičo in že dosežete zaž speh. Na vprašanje, ka ga sme vzeti hkrati, je odgovoril:

"Približno eno polno Profesor pa nato: "Hvala lepa, gospod To je dovolj, da letite."

Najlažja rešitev "Dan pred odpotovanj zmerom kar bolna od ne sti."

Zakaj pa se potlej malo ne odpelješ en dan Listen to and Adver PALANDECH'S YUGOSLAV Folk Songs and Tamburitza Orchestra Station WWAE, Every Sunday 536 S. Clark St. Chicago — B

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.
TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo
Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Fe obilje 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eno leto naročimo. Ker pa člani se plačajo pri anonsu (1.50 tednik, se jim to prišteje k naročnin. Torej sodaj ni vrstva, reš, je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če lista Prosveta je:
Za Zdrul. države in Kanado .56.00 Za Cicezo in Chicago je . . .
1 tednik in . . . 4.88 1 tednik in . . .
2 tednika in . . . 3.60 2 tednika in . . .
3 tednike in . . . 2.40 3 tednike in . . .
4 tednik in . . . 1.20 4 tednike in . . .
5 tednikov in . . . nič 5 tednikov in . . .
Za Evropo je . . . \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali mandat in ga pošljite na našo pisarno. Če ste član ali članica SNPJ, all če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj tednik, bode moral čisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveta, to takoj naznaniti upravništvu v obnem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne storite, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vrsto naročnin.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
Priloženo pošljim naročnino za list Prosveta vrste . . .
1) Ime . . . Čl. družine . . .
Naslov . . .
Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine: . . . Čl. družine . . .
2) . . . Čl. družine . . .
3) . . . Čl. družine . . .
4) . . . Čl. družine . . .
5) . . . Čl. družine . . .
Mesto . . . Država . . .
Nov naročnik . . . Star naročnik . . .

Zmaga

Napisal H. v. Hafferberg

Toplega pomladnega jutra je stopil Vili Braun v veliko banko na Wall streetu v New Yorku. Bil je precej zanamernaj: pete so bile obrabljene, njegova modra obleka že več tednov ni bila zlikana, kljubk pomečkan, perilo umazano. Blagajniku je dal ček za 290 dolarjev.

sim," je odgovoril Braun in privekel iz žepa listino. "Ček je pravičen, izstavila ga je Ameriška turistična družba." Blagajnik je natanko pregledal legitimacijo, potlej je dal ček enemu izmed mladih pomočnikov, ki je sedel poleg njega za veliko mizo. Potlej se je vrnil na svoj prostor, da bi postregel tudi drugor.

Vili Braun je stopil nekaj korakov vstran, toda na lepem se je ustavil; dekle, ki je pravkar govorilo z blagajnikom, je imelo vrtnico v gumbnici, rdečo vrtnico. To prav za prav ni nič posebnega, kljub temu je pa Vili Braun zamišljeno zmajal z glavjo. Čudno, je dejal sam pri sebi. Prvo, kar sem videl, ko sem davi stopil na ulico, je bilo dekle, ki je prodajalo vrtnice, drugo dekle je prodajalo vrtnice, nato v slaščičarni, deset minut nato sem našel na podobno dekle s rdečo vrtnico . . . Čudno, prav res čudno! To mora biti znamenje! Torej bom svoj denar stavil na "Vrtnico"; "Vrtnica" je najboljši konj, ki bo tekmoval . . . Upalno so njegove oči počivale na mladem dekletu. Ali mu bo prinesla zaželjeno srečo?